

El Casalot - Charles Dickens

La primera impressió que dóna *El Casalot*, poderosa i inequívoca, és que l'autor va gaudir escrivint-lo o, en altres paraules, que no tenia gens de pressa per acabar-lo. És per aquesta raó, i no per la complicació de la trama, que supera les mil pàgines. No hi ha escenes gratuïtes, no hi ha desviacions de la línia principal, però l'autor aprofita qualsevol ocasió per decorar-lo i acolorir-ho al seu gust. Amb un exemple n'hi haurà prou per comprendre-ho. Al capítol 49 l'inspector Bucket ha de detenir el senyor George. En capítols anteriors, Dickens ja ens ha presentat una família que és amiga del senyor George, i s'esdevé que aquell dia celebren l'aniversari de la mestressa. Llavors Dickens ens explica minuciosament les rutines que s'esdevenen cada any amb motiu d'aquesta celebració, com ara rebre la visita del senyor George. Més tard, però, s'hi presenta l'inspector Bucket, que no s'identifica com a tal, sinó que s'afegeix joiosament a la celebració, que dura unes tretze pàgines, denses en humor i en humanitat, però també en descripció i en informació. No és fins que el senyor George i l'inspector Bucket han abandonat la llar que es produeix la detenció. Calia demorar-la tant? Doncs sí, perquè el lector en gaudeix tant o més que l'autor. Aquesta demora es produeix també al principi del llibre, quan el fang i la boira londinenca donen unitat a la descripció de la urbs i alhora materialitzen la manca de claredat que caracteritza els afers de la Cancelleria.

Un altre tret notable d'*El Casalot* és l'ornamentació verbal amb què es capturen els personatges. Certament, la majoria han rebut una educació acurada, i molts estan relacionats amb el món del dret, però tot i així sorprèn la gran quantitat de precaucions que prenen abans d'abordar el tema que els preocupa, encara acaben referint-s'hi amb gran riquesa de circumloquis, sobreentesos i fórmules de cortesia. Aquest embolcall protocol·lari permet fer-se càrrec del fariseisme de molts protagonistes, de la subtileza d'altres, de l'atmosfera artificiosa que els envolta tots.

La brillantor que mostra Charles Dickens a l'hora de compondre les frases, en particular en les descripcions, no es correspon amb la psicologia dels personatges, que, bondadosos o cruels, senzills o retorçats, comprensius o intransigents, es capturen sempre de la mateixa manera, amb els mateixos gestos i expressions, sense cap variació apreciable. En compensació, l'estructura novel·lesca mostra una gran complexitat, ja que inclou un gran nombre de personatges que s'interrelacionen en diversos plans, sense que a l'autor el preocupin gaire les transicions –sovint forçades, amb aparicions casuals

i parentius insospitats-- entre una escena i la següent. Fa l'efecte que Dickens s'hagués consagrat tant a unes determinades tasques que n'hagués descuidat d'altres. Potser aquest equilibri entre plaers i obligacions, entre perfeccionisme i indulgència --que cada autor resol a la seva manera--, és el que anomenem estil.

Sens dubte, l'estil també té relació amb el contingut del llibre, que no és sinó una de les causes pendents que té la Cancelleria, un tribunal que es caracteritzava per una lentitud tan extrema que feia frontera amb la injustícia. Més que en els jutges, però, Dickens se centra en els procuradors i els clients, en els advocats i els copistes, en tot l'univers que envolta el tribunal. És un tema que el llibre tracta amb dramatisme, de vegades amb l'èmfasi propi del pamflet, però també amb distància, i fins amb ironia. El tema de la llei ens condueix a Franz Kafka. A l'inici d'*El Casalot* hi trobem algun paràgraf que sembla extret d'*El procés*: “¿No sabeu res de Jarndyce i Jarndyce, que en si mateix és un paradigma del funcionament de la Cancelleria, en el qual (diria jo) totes les complicacions, totes les contingències, totes les ficcions legals, totes les formes de procediment conegudes en aquell tribunal es tornen a presentar una vegada i una altra?”. Les diferències entre aquests autors són com a mínim dues. La primera, que a Dickens no li interessa tant el laberint com la sortida; tal com llegim al capítol 39: “El gran fi del dret anglès és el lucre. En tots els seus recolzes no hi ha cap altre principi que es mantingui d'una manera tan clara, ferma i persistent. Vist des d'aquest angle esdevé un pla coherent, molt diferent del laberint monstruós que els profans acostumen a imaginar-se que és. Si se'ls fes entendre d'una vegada per totes que el seu fi principal és lucrar-se a costa seva, segur que deixarien de rondinar.”

Kafka és un visionari, però Dickens és un novel·lista: aquesta és la segona diferència. Més enllà de les idees, hi ha tot de personatges que aviat reconeixem com a dickensians: els usurers sense escrúpols, els nens sobreexplotats, els borratxos sense feina, els adolescents mesquins, però també les òrfenes afortunades, les ànimes nobles, els tutors equànimes. Cada lector pot simpatitzar amb algun membre de l'àmplia galeria de personatges. En el meu cas, en vull destacar quatre, dos de positius i dos de negatius. Entre els primers, el ja esmentat senyor Bucket –l'inspector més empàtic, sensible i eficient de l'era victoriana—i la benèvola senyora Bagnet, dotada d'una personalitat tan poderosa que sap estar-se d'erosionar la feble personalitat del seu marit. Entre els personatges negatius, vull recordar la senyora Jellyby, que és la caricatura de tots aquells filantrops que aspiren a fer el bé a milers de quilòmetres mentre ignoren les injustícies que es produeixen davant dels seus ulls –si no és que les provoquen. I,

finalment, el predicador Chadband, l'èsser més untuosament retòric d'un llibre ple d'èssers untuosament retòrics. Els discursos del predicador Chadband, farcits d'interrogacions i apòstrofs inspirats en l'Antic Testament, són un vademècum hilarant del que cal evitar a tota costa dir en públic.